

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету Верховної Ради України

з питань освіти, науки та інновацій

01 липня 2026 року

Веде засідання Голова Комітету БАБАК С.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго дня, шановні колеги. Розпочинаємо засідання Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій. Сьогодні в порядку денному 7 питань.

Перше - про проєкт Закону України «Про позасудове вирішення споживчих спорів».

Друге - про проєкт Закону України «Про внесення зміни до пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження».

Третє - альтернативний до нього - про проєкт Закону України «Про внесення змін до статті 47 та пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження».

Четверте - про проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення гуманітарного розмінування».

П'яте - про проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей протимінної діяльності та удосконалення гуманітарного розмінування», альтернативний.

Шосте - про проєкт Закону України «Про внесення змін до статті 53 Закону України «Про освіту» щодо зобов'язань здобувачів освіти не використовувати під час уроків телефони, планшети та смарт-годинники за винятком освітніх та/або медичних потреб».

І сьоме - Різне.

Шановні колеги народні депутати, чи є доповнення, пропозиції, зауваження до порядку денного? Якщо немає, то прошу проголосувати.

Хто – за?

КОЛЮХ В.В. Колюх - за.

ГРИШИНА Ю.М. Гришина - за.

ВОРОНОВ В.А. Воронов - за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є.

Хто – утримався? Проти? Немає. Дякую, колеги. Прийнято одноголосно.

Отже, переходимо до першого пункту порядку денного - про проєкт Закону України «Про позасудове вирішення споживчих спорів» (реєстраційний номер 15100).

Доповідачем має бути представник уряду. Хто буде доповідати від уряду? Співдоповідачем буде Юлія Миколаївна Гришина. Отже, хто від уряду буде доповідати цей проєкт закону? Шановні колеги!

ГРИШИНА Ю.М. Я прекрасно справляюся, Сергію Віталійовичу, я думаю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну добре, Юліє Миколаївно. Можна звичайно перенести його, зняти з розгляду, раз немає у нас представника уряду, автора законопроекту, але якщо... .

ГРИШИНА Ю.М. Давайте ми це розглянемо, я прошу. Давайте.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Якщо є ваша ласка, Юліє Миколаївно, то ми звісно підемо назустріч голові підкомітету. Юліє Миколаївно, тоді вам слово і для представлення закону, і для співповіді.

ГРИШИНА Ю.М. Сергію Віталійовичу, дякую за слово.

Дякую, що ми його зараз розглядаємо, колеги, тому що це фактично законопроект, який ну майже ніяк не стосується просто предмету відання нашого комітету, там буквально один тезис, що регулює відносини у сфері освіти, тому я думаю, що ми з вами зможемо швидко його розглянути.

Цей законопроект урядовий, поданий урядом, і головним комітетом при розгляді цього законопроекту є Комітет з питань економічного розвитку. І цей законопроект, його фактично було розроблено з метою створення та функціонування в Україні системи позасудового вирішення спорів між споживачами та суб'єктами господарювання шляхом імплементації директиви Європейського парламенту і Ради ЄС від 21 травня 2013 року. І фактично цей законопроект присвячено саме цим питанням.

Якщо говорити про питання відання нашого комітету, то тут є тільки одна норма, яка говорить, що дія цього закону не поширюється на відносини, пов'язані з вирішенням спорів щодо надання освітніх послуг із здобуття вищої, професійної освіти, це все.

Ми проаналізували висновки експертні, які ми отримали, висновки Головного науково-експертного управління, вони всі позитивні, окрім того, що ГНЕУ вказує на деякі термінологічні неточності, які можна виправити, всі інші експертні висновки є позитивними, які теж звертають увагу на деякі термінологічні уточнення. І важливо сказати, що комітет профільний вже розглянув цей законопроект і прийняв рішення: за результатами розгляду на засіданні, ой, прийняв рішення рекомендувати його прийняти в парламенті в першому читанні. Тому ми фактично детально його розглянули на засіданні підкомітету і прийняли рішення так само рекомендувати Комітету освіти прийняти його, направити в зал для прийняття в першому читанні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Юліє Миколаївно.

Я би насправді, чесно кажучи, уважніше б ставився до Комітету економічної політики і законопроектів у даному варіанті, в нинішній конфігурації, тому що ми вже прийняли один законопроект, який став законом, а тепер будемо вносити комітетом до нього зміни. Я потім розкажу.

ГРИШИНА Ю.М. А що там?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Про публічні закупівлі.

ГРИШИНА Ю.М. А ми пропустили щось по освіті там?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, по науці. Він на нас не був розписаний, а там одна штука, що тепер все іде, немає виключення для науки і конкурсна наука має йти через публічні закупівлі. Ну, щоправда, у нас є час до 1 січня 2027 року це виправити, але ситуація неприємна, чесно кажучи. Тому що якщо не виправимо, то всі наші конкурси наукові підуть через Prozorro, а далі доля їх буде маловідома, скажімо так.

Тому я би уважніше ставився зараз, бо можемо просто пропустити деякі речі. Мені було шкода, що той законопроект не був на нас розписаний, але ми це вже під час голосування з'ясували, так що ми зробимо, вже домовилися з ними, що зробимо зміни у новоприйнятий закон.

Але є зауваження Міністерства освіти і науки, воно термінологічне, але все одно воно стосується приведення до термінології нашого законодавства. Я пропоную, ми все одно цей висновок направимо на головний комітет, але я попрошу секретаріат підготувати до другого читання правку в разі прийняття цього закону в першому, щоб ми все ж таки правильно писали, вживали ті терміни навіть в економічних законах.

Шановні колеги, чи є зауваження, пропозиції і бажання обговорити цей законопроект? Шановні колеги народні депутати, почнемо з вас. Ні. Якщо ні, то, Олександр Маркович, будь ласка, вам слово.

БАНДУРКА О.М. Я коротко, шановні депутати. Є висновок Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва стосовно цього закону. Ми не маємо зауважень категоричних, але є питання охайності юридичної. Отут міститься: «буде створений компетентний орган у сфері розв'язання позасудових спорів». Що таке «компетентний орган»? Яка його компетенція, повноваження? Один він буде чи кілька? Ну є неясності. Це треба до другого читання чи до першого читання усувати. Друге питання є порядок звернення до такого компетентного органу, є низка дрібниць нібито, але якраз диявол і ховається в дрібницях.

Ми будемо просити вас висновок Академії правових наук направити у профільний комітет, оскільки ви до нас зверталися, а ми будемо тоді просити їх теж врахувати всі, як кажуть, неохайності правові, яких в українських законах не має бути, наші закони мають бути бездоганними. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олександр Марковичу. Обов'язково, у нас є в проекті рішення, ми направимо ваш висновок обов'язково до головного комітету.

Шановні колеги, чи є хтось, хто ще бажає виступити по цьому законопроекті? Якщо ні, то можемо переходити до прийняття рішення.

Отже, ставлю на голосування проект рішення комітету.

Перше, рекомендувати Верховній Раді України відповідно до пункту 1-го частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України проект Закону України (реєстраційний номер 15100), поданий Кабінетом Міністрів України, за результатами його розгляду в першому читанні прийняти за основу.

Друге, направити цей висновок, а також висновки Міністерства освіти і науки України, Міністерства цифрової трансформації України, Національної академії наук України та Національної академії правових наук України до Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку, визначеного головним з підготовки цього законопроєкту.

Хто – за, прошу проголосувати.

КОЛЮХ В.В. Колюх – за.

ГРИШИНА Ю.М. Гришина – за.

ППА Н.Р. Піпа – за.

ВОРОНОВ В.А. Воронов – підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

КОВАЛЬ О.В. Коваль – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, колеги.

Хто – утримався? Проти? Немає. Дякую, колеги. Рішення прийнято одногосно.

Переходимо до наступного пункту порядку денного. З вашого дозволу я пропоную об'єднати другий і третій пункти в обговоренні через те, що це основний і альтернативний законопроєкти. Автор у них один – пан Максим Дирдін. Якщо він з нами, то ми попросимо його представити обидва свої законопроєкти. Це цікава практика – подавати альтернативні проєкти до свого законопроєкту, але, напевно, мали певну аргументацію, хотілося би почути.

Через те, що немає з нами пана Максима, то співдоповідачем є Юлія Миколаївна Гришина. Юліє Миколаївно, тоді давайте по обох законопроєктах напевно з висновками, а потім зробимо два голосування. Будь ласка, вам слово.

ГРИШИНА Ю.М. Добре, добре, Сергію Віталійовичу. Так. У нас тут дійсно така ситуація, що є головний і альтернативний і у нас один автор. Я думаю, що враховуючи те, що ми його розглядали на підкомітеті, то там скоріш за все така сталася ситуація, що просто вони потім комітетом вирішили доповнити буквально одним пунктом цей законопроект. Тому вони майже не відрізняються, відрізняються одним пунктом – і я його зараз назву, колеги. Отже, законопроект про виконавче провадження. І він поданий народним депутатом Дирдіним, і основним комітетом тут визначено Комітет з питань правової політики. І відповідно до пояснювальної записки метою і завданням законопроекту є забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина, зокрема права на справедливий суд в умовах воєнного стану, усунення правової невизначеності щодо строків виконання судових рішень немайнового характеру, зупинених на підставі абзацу 22-го пункту 10-го «Прикінцевих та перехідних положень» Закону України «Про виконавче впровадження».

Цей законопроект також фактично не стосується предмету відання нашого комітету, але в межах відання законопроектом пропонується доповнити перелік винятків із положення про зупинення на період дії воєнного стану вчинення виконавчих дій у виконавчих провадженнях щодо рішень боржниками, за якими є зокрема вищі військові навчальні заклади, військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти, установи та організації, які входять до складу Збройних Сил України, передбачивши, що таке зупинення не застосовується до інших рішень за позовами фізичних осіб, за якими боржник зобов'язаний вчинити певні дії або утриматись від їх вчинення.

Що стосується експертних висновків, то ГНЕУ, всі майже висновки є позитивними, ГНЕУ звертає увагу, що вживання слова «інших» у положенні щодо рішень за позовами фізичних осіб, за якими боржник зобов'язаний вчинити певні дії або утриматись від їх вчинення, потребує додаткового обґрунтування. Тому що може іти мова про правову невизначеність і вони вважають, що це слово потрібно виключити. Більше зауважень немає.

Міністерство освіти повідомляє про відсутність зауважень. Мінфін – відсутність зауважень. Міністерство оборони – відсутність зауважень. Мін'юст підтримує.

Комітет профільний, вони цей законопроект відхилили на відміну від альтернативного. Альтернативний законопроект, чим він відрізняється від головного, що ним пропонується не лише внести зміни до абзацу 22-го «Перехідних положень», про які тільки що я вам доповідала, шляхом розширення переліку винятків із загального положення про зупинення на період дії воєнного стану в Україні вчинення виконавчих дій у виконавчих провадженнях щодо окремих категорій боржників, доповнивши їх судовими рішеннями за позовами фізичних осіб, за якими боржник зобов'язаний вчинити певні дії або утриматись від їх вчинення, а і внести зміни до статті 47-ї цього закону, відповідно до яких строк зберігання присуджених Європейським судом коштів на депозитному рахунку органу державної і виконавчої служби збільшується до 5 років. Оце той один пункт, яким відрізняється альтернативний законопроект від головного.

Ну і в даному випадку ми маємо ті самі всі висновки експертні, і Комітет з питань правової політики на своєму засіданні прийняв рішення направити в зал альтернативний законопроект для прийняття в першому читанні. Ми на підкомітеті розглянули цей законопроект і прийняли рішення так само рекомендувати комітету направити його в зал, альтернативний законопроект, для прийняття в першому читанні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Юліє Миколаївно.

Ми тут подивились висновки з колегами і парадоксально, що до альтернативного законопроекту зауважень в два рази більше, ніж до основного законопроекту. Виглядає так, що норма все ж таки важлива.

Отже, шановні колеги народні депутати, хто хоче виступити з приводу цього законопроекту? Немає. Тоді Олександр Марковичу, будь ласка.

БАНДУРКА О.М. Дякую, дякую, Сергію Віталійовичу. Шановні колеги, Закон «Про виконавче провадження» був прийнятий в 208 році. За цей період до нього внесено 80 змін і доповнень, в тому числі в березні і квітні цього року двічі і 5 раз в минулому році. Але закон все рівно недосконалий, такий був з самого початку його прийняття і нині він теж є, оскільки виконавче провадження із виконання рішень органів влади і судових органів не виконується в своїй більшості. Якщо брати судові рішення, то це 60 відсотків не виконується. І це є

приводом певного негативного ставлення в Європейському Союзі до нас з приводу цієї сфери діяльності.

Ну якщо брати Європейський суд з прав людини, то він щомісячно зобов'язує Україну і Україна платить до 200 тисяч євро щомісячно людям, які є потерпілими внаслідок порушення їх прав і свобод для виконання рішень органів влади, судових рішень в тій чи іншій площині. Люди звертаються до Європейського суду з прав людини і там виносять відповідні рішення стосовно України: виконати рішення суду чи органу і оплатити ще відшкодування там від 2 тисяч до 10 тисяч євро. Загалом у Європейському суді з прав людини 8 тисяч позовів проти України від громадян України в зв'язку з тим, що рішення не виконуються органів влади і судових в Україні.

Навіть рішення Верховного Суду теж не виконуються, якщо брати: Верховний Суд постановив по прогулам з вимушених обставин заплатити людині зарплату, суб'єкт владних повноважень чи то приватна інституція не платить. Верховний Суд не реагує, але Європейський суд зобов'язує в даному випадку громадянину, допустимо, Німченку, виплатити 10 тисяч євро відшкодування збитків. Тому питання виконання рішень, тобто те, що охоплюється Законом «Про виконавче провадження» і діяльністю Державної виконавчої служби, дуже актуальне. Я бачив всі ці три законопроекти і теж вважаю, що той законопроект, який сьогодні є пріоритетним, він має переваги, але просто в порядку інформації шановних депутатів, що і в сфері освіти і науки багато відповідних рішень не виконується. Тому ваша реакція безумовно є правильною і ми підтримуємо діяльність комітету і вдячні вам за підтримку.

А з нагоди такої зустрічі я пані Юлію Миколаївну вітаю з державною нагородою і хочу запевнити в нашій симпатії і приязні до неї. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олександр Маркович.

ГРИШИНА Ю.М. Дякую, Олександр Марковичу, за вітання.

Я думаю, Сергія Віталійовича привітати теж... *(Сміх)*.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, чи є ще бажанчі обговорити цей законопроект? Якщо ні, то переходимо до прийняття рішення.

Отже, шановні колеги, обговорення ми об'єднали, але два буде різних голосування. По другому пункту порядку денного ставлю на голосування проєкт рішення. Перше, рекомендувати Верховній Раді України відповідно до пункту 2-го частини першої статті 114 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» проєкт Закону України (реєстраційний номер 15264) за результатами його розгляду в першому читанні відхилити. Друге, направити цей висновок до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики, який визначено головним з підготовки цього законопроєкту.

Хто – за, прошу проголосувати.

КОЛЮХ В.В. Колюх – за.

ГРИШИНА Ю.М. Гришина – за.

КОВАЛЬ О.В. Коваль – за.

ВОРОНОВ В.А. Воронов – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Володимир Анатолійович. Є.

Хто – утримався? Проти? Немає. Дякую, колеги. Рішення прийнято одногосно.

І по третьому пункту порядку денного ставлю на голосування проєкт рішення. Перше, рекомендувати Верховній Раді України відповідно до пункту 1-го частини першої статті 114 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» проєкт Закону України (реєстраційний номер 15264-1) за результатами його розгляду в першому читанні прийняти за основу. Друге, направити цей висновок до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики, який визначено головним з підготовки цього законопроєкту. Хто – за, прошу проголосувати.

КОЛЮХ В.В. Колюх – за.

ГРИШИНА Ю.М. Гришина – за.

ВОРОНОВ В.А. Воронов – за.

КОВАЛЬ О.В. Коваль – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хто – утримався? Проти? Немає. Дякую, колеги. Рішення прийнято одностайно.

Переходимо до наступного пункту. Та також пропоную об'єднати в обговоренні пункти четвертий і п'ятий – це основний та альтернативний законопроекти. Пункт четвертий, про проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення гуманітарного розмінування» (реєстраційний номер 15108) і альтернативний до нього 15108-1. Перший – урядовий законопроект, другий – Ігоря Герасименка.

Хто від уряду буде доповідати цей законопроект?

БЕЗКАРАВАЙНИЙ І.В. Пане голово, Ігор Безкаравайний – заступник міністра економіки. Якщо дозволите.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, пане Ігорю.

БЕЗКАРАВАЙНИЙ І.В. Колеги народні депутати, вітаю.

Дивіться, протимінна діяльність – велика комплексна система, яка формувалася в період між початком агресії в 2014 році і 2022 роком – повномасштабною війною і власне ця система формувалася на засадах кращих світових практик, як нам рекомендували міжнародні партнери. Після 2022 року і деокупації великої частини території стало зрозуміло, що є багато світових практик найкращих і вони не витримали зіткнення з українською реальністю, і тому в ручному режимі довелося керувати системою з різних сторін. А система зараз охоплює відповідальність більше, ніж 10-и різних центральних органів виконавчої влади – це в тому числі і Міністерство оборони, і Міністерств внутрішніх справ, Служба надзвичайних ситуацій, частково долучається і Міністерство економіки. Тобто відповідальні всі і керує цією відповідальністю національний орган з питань протимінної діяльності, який є конституційно-дорадчим для Кабінету Міністрів.

Власне це є причиною, чому нам треба систему оновити і чому уряд розробив проект закону. Це також підтверджується не тільки там суб'єктивними відчуттями складністю управління цією системою, а також аудитом Рахункової палати і незалежним оцінюванням системи з рекомендаціями і так далі, яке

називається Біла книга, яку було здійснено Tony Blair Institute за підтримки донорів у 2024 році.

І тут я хочу подякувати за поєднання цих двох питань, тому що неможливо розглядати їх окремо, в сенсі, урядовий і альтернативний законопроекти. Тому що, можливо це буде дивно звучати з моєї сторони, але в процесі розробки урядового законопроект і запеклих баталій між різними органами влади, урядовий законопроект став таким, що виглядає більш як косметичний, який виправляє певні шороховатість, невірне трактування або те, що ми зрозуміли в процесі його імплементації. В той же час як альтернативний проект закону більше відображає сучасні потреби і виклики, з якими ми зіштовхуємося. І якщо говорити про реальну реформу і зміну системи управління, яка буде на роки вперед і не буде залежати від персональній, а буде в першу чергу як система, то в цьому випадку альтернативний проект закону є кращим. Тому, якщо це можна з моєї сторони про таке просити, направити обидва проекти закону на головний комітет для вирішення, який з них направляти в зал для голосування. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Ігорю. Чи є з нами другий автор альтернативного законопроект – пан Ігор Герасименко?

Якщо ні, то для співповіді ми запрошуємо Володимира Анатолійовича Воронова – голову підкомітету. Але просимо, якщо можна, недовго і в частині освіти, будемо дуже вдячні, якщо можна. Пане Володимире, будь ласка, вам слово.

ВОРОНОВ В.А. Доброго дня, шановні колеги.

На підкомітеті з питань раннього розвитку та дошкільної освіти ми детально розглянули два законопроекти: основний – про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення гуманітарного розмінування (15108), поданий Кабінетом Міністрів; та альтернативний до нього – про внесення змін до деяких законодавчих актів України про особливості протимінної діяльності та удосконалення гуманітарного розмінування (номер 15108-1), поданий народним депутатом України Герасименком Ігорем Леонідовичем. Головним комітетом з розгляду цих законопроектів визначено Комітет з питань національної безпеки, оборони та розвідки.

Щодо законопроекту 15108. Комітет у межах предметів свого відання зазначає, що законопроектом 15108 передбачено внесення змін до Закону України «Про протимінну діяльність в Україні», зокрема встановлюються вимоги до організації професійного навчання спеціалістів з гуманітарного розмінування, яке має здійснюватися за стандартами освіти суб'єктами освітньої діяльності. До компетенції місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування віднесено забезпечення місцями у закладах дошкільної освіти дітей, які мають статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, у порядку, затвердженому МОН України тощо.

До комітету надійшли висновки ГНЕУ, центральних органів виконавчої влади, Національної академії наук та галузевих академій, які висловили пропозиції та зауваження до законопроекту. Звертаю вашу увагу, що питання зарахування до комунальних закладів дошкільної освіти для здобуття дошкільної освіти дітей, які мають статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, у випадку, якщо ці діти проживають на території обслуговування відповідного закладу дошкільної освіти, вже врегульоване абзацом 2 підпункту 1 частини другої статті 13 Закону України «Про дошкільну освіту». Тому вважаємо за необхідне доопрацювати частину п'яту... *(не чути)* Закону України «Про протимінну діяльність в Україні» в редакції законопроекту з метою узгодження з відповідною нормою Закону України «Про дошкільну освіту».

Щодо альтернативного законопроекту 15108-1, комітет у межах предметів свого відання зазначає, що законопроектом передбачено подати у новій редакції Закон України «Про протимінну діяльність в Україні», зокрема введено поняття «протимінна освіта», що проводиться педагогічними працівниками у закладах освіти чи іншими суб'єктами освітньої діяльності. До державного врегулювання та управління у сферах протимінної діяльності належить питання підвищення рівня обізнаності здобувачів освіти про безпеку від вибухонебезпечних предметів у закладах дошкільної, загальної середньої, професійної, професійно-технічної, фахової, передвищої та вищої освіти. До повноважень Центру гуманітарного розмінування віднесено здійснення аналізу моніторингу якості освітньої діяльності закладів професійної освіти, що належать до сфери

протимінної діяльності, розроблення типових освітніх програм підготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з гуманітарного розмінування і погодження освітніх програм закладів професійної освіти, які належать до сфери протимінної діяльності тощо.

До комітету надійшли висновки ГНЕУ, органів виконавчої влади, Національної академії, галузевої академії, які висловили пропозиції та зауваження до законопроекту. Зокрема у висновках зазначено, що у законопроекті міститься правова колізія, яка стосується того, що в ньому пропонується спочатку викласти чинний Закон України «Про протимінну діяльність в Україні» у новій редакції і разом з тим у пункті 2 розділу II «Прикінцевих положень» дано вказівку визнати його таким, що втратив чинність.

З метою приведення термінології законопроекту у відповідність до освітнього законодавства пропонується у пункті 11 частини першої запропонованої законопроектом редакції статті 8 Закону України «Про протимінну діяльність в Україні» слова «професійно-технічної» виключити. Не відповідають закріпленому у законах України «Про професійну освіту» та «Про освіту» принципу автономії закладу професійної освіти такі повноваження Центру гуманітарного розмінування, як здійснення аналізу моніторингу якості освітньої діяльності закладів професійної освіти, що належать до сфери протимінної діяльності, розроблення типових освітніх програм підготовки... *(не чути)* з гуманітарного мінування і погодження освітніх програм закладів професійної освіти, що належать до сфери протимінної діяльності.

Міністерство оборони України не підтримує законопроект.

Міністерство фінансів України зазначило про суттєве доопрацювання законопроекту.

На підкомітеті ми прийняли однакове рішення по основному та альтернативному законопроектах, а саме: рекомендувати профільному Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки під час опрацювання зазначених законопроектів розглянути висловлені до них зауваження та пропозиції та самостійно визначитись щодо них під час голосування на своєму засіданні з врахуванням висловлених зауважень і пропозицій.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Володимире, за ґрунтовний аналіз обох законопроектів.

Шановні колеги, чи є серед народних депутатів бажанчі його обговорити? Якщо ні, то, будь ласка, Олександр Маркович.

БАНДУРКА О.М. Дякую, дякую, Сергію Віталійовичу.

Законопроекти потребують суттєвого доопрацювання, тому що в них є такий понятійний єралаш. От використовуються терміни «забруднення земель», «засмічення земель», «забруднення територій». А що, території це не земля? Це ж не повітряна територія. І потім є низка документів, які регламентують суспільні відносини у сфері земле- та водокористування. Це є Водний кодекс, є Державний реєстр водних ресурсів, Державний кадастр земельних ресурсів, ну Державний земельний кадастр правильно називається. Між ними є різні поняття і повноваження тих органів, які користуються цими документами, але в цих проектах, які пропонуються, змішується компетенція Державного реєстру водних ресурсів і Державного земельного кадастру. Ну, вода і суша – це різні речі, так само і нормативно-правові акти, які регламентують використання цих ресурсів, чи розмінування чи інше поводження з ними. Є і інші неохайності, вони викладені у висновках наших науково-дослідних інститутів, тому документ цей, на наш погляд, потребує серйозного доопрацювання. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олександр Марковичу. Шановні колеги, хто ще бажає висловитись по цьому законопроекті? Шановні колеги, тоді я підведу підсумки. Значить, підкомітет попрацював доволі ґрунтовно. Є пропозиція така. Є пропозиція підкомітету, яку, я думаю, що є сенс підтримати. Підкомітет рекомендував обидва законопроекти відправити на основний комітет, на Комітет з питань національної безпеки, оборони та розвідки, для того щоб він сам визначився на своєму голосуванні, який законопроект вони підтримують.

Але, враховуючи те, що у Володимира Анатолійовича були зауваження до основного законопроекту в частині приведення у відповідність термінології і деяких формулювань до Закону «Про дошкільну освіту», який для нас є важливим, я попрошу секретаріат відслідкувати, це основний законопроект, якщо буде прийнятий він, то ми туди вносимо правкою те, що для нас важливо.

І по другому законопроекту було зауваження Міністерства освіти і науки теж термінологічне. Якщо основний комітет підтримає другий законопроект, теж вносимо правки. Якщо вони ще не розглянули його, то попросимо їх, щоб вони спробували до першого читання, якщо вони будуть вносити зміни своїм рішенням комітету, щоб вони це також передбачили.

Немає зауважень і заперечень, колеги? Якщо ні, то переходимо до прийняття рішення.

Отже, по пункту 4-му ставлю на голосування проект рішення.

Перше, рекомендувати Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки під час опрацювання проекту Закону України (реєстраційний номер 15108), поданого Кабінетом Міністрів України, розглянути висловлені до нього зауваження та пропозиції та самостійно визначитися щодо зазначеного законопроекту під час голосування на своєму засіданні з урахуванням висловлених в цьому висновку зауважень і пропозицій.

Друге, направити цей висновок, а також висновки Національної академії наук України, Національної академії аграрних наук України, Національної академії правових наук України до Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки, визначеного головним з підготовки цього законопроекту.

Хто – за, прошу проголосувати.

ПША Н.Р. Піпа – за.

ВОРОНОВ В.А. Воронов – за.

КОВАЛЬ О.В. Коваль – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Хто – утримався? Проти? Немає. Дякую, колеги.

І по пункту 5-му порядку денного ставлю на голосування проект рішення комітету. Перше. Рекомендувати Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки під час опрацювання проекту Закону (реєстраційний номер 15108-1) розглянути висловлені до нього зауваження та пропозиції та самостійно визначитися щодо зазначеного законопроекту під час

голосування на своєму засіданні з урахуванням висловлених в цьому висновку зауважень і пропозицій.

Друге. Направити цей висновок, а також висновки Міністерства освіти і науки України, Національної академії наук України, Національної академії аграрних наук України і Національної академії правових наук України до Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки, визначеного головним з підготовки цього законопроекту.

Хто – за, прошу проголосувати.

КОЛЮХ В.В. Колюх – за.

ВОРОНОВ В.А. Воронов – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

КОВАЛЬ О.В. Коваль – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Хто – утримався? Проти? Немає. Дякую, колеги. Рішення прийнято одноголосно.

Наступний пункт порядку денного – пункт 6-й: про проєкт Закону України «Про внесення змін до статті 53 Закону України «Про освіту» щодо зобов'язань здобувачів освіти не використовувати під час уроків телефони, планшети та смарт-годинники за винятком освітніх та/або медичних потреб» (реєстраційний номер 15105).

Доповідачем мав би бути пан Георгій Мазурашу, автор законопроекту. Чи є з нами пан Георгій? Немає.

Співдоповідачем є Сергій Валерійович Колебошин – заступник голови комітету. Сергій Валерійович, будь ласка, вам слово.

КОЛЕБОШИН С.В. Дякую, Сергій Віталійович.

У нас в понеділок на засіданні підкомітету відбулася досить жвава дискусія щодо цього питання, тому я дуже багато тез повторювати не буду, бо бачу, що серед учасників зараз засідання комітету є майже всі ті, хто вже висловлювався.

Якщо буде бажання, звісно ніхто не заборонить висловлюватись і далі. Але я просто повторю основні наші висновки. Погоджуючись з актуальністю проблеми, ми все ж таки як підкомітет вважаємо, що основний фокус цієї проблеми не в площині юридичного врегулювання, а в площині педагогічного врегулювання, що телефон в даному випадку – це не конкурент вчителя і заборона використання телефону призведе одразу до якості освітнього процесу, а в даному випадку заміна, тобто заборона телефону чи іншого якогось гаджета призведе до розсіювання уваги дітей на якісь інші джерела, оскільки це фактично конкурує тоді з нецікавим для дитини уроком з якоїсь причини.

Також окремо зауважу, що ми великий фокус наших дискусій приділили безпековому компоненту, оскільки питання безпеки під час війни максимально актуальне: спочатку безпекові питання, а потім все інше. І гаджети в даному випадку, найчастіше телефони, це якраз та історія, яка дозволяє бути дітям з батьками в контакті, адміністрації школи з вчителями і так далі. Нехтувати цим не те, що не треба, нехтувати цим, це, вибачте за слово, злочинно. Це небезпечно просто для життя і здоров'я дитини або інших учасників освітнього процесу.

Менше з тим, звісно, що проблематика існує, але все ж таки зауважимо, ми говорили і про це говорило і Головне науково-експертне управління, і Міністерство освіти і науки, і Міністерство цифрової трансформації, і Міністерство охорони здоров'я, і купа інших стейкхолдерів, що вочевидь рішення цієї проблеми не в забороні адміністративній, якби можна було адміністративною заборonoю все вирішити, все мабуть би і вирішувалось у нас і не тільки в цьому от аспекті. Але погодьтесь, особливо ті, хто мають педагогічний досвід, що якщо вчитель зараз дитині говорить: «Не треба використовувати телефон», - а дитина все одно використовує телефон на уроці, тому що їй нецікаво те, що відбувається, або їй інше важливо, так буває, да, то навіть наявність закону не змінить позицію дитини. Бо якщо вчитель скаже: «Окей, тобі не можна використовувати, тому що є такий закон», - я не думаю, що дитина відразу схопить і сховає цей телефон кудись.

Більше того, ми покладаємо на вчителів непритаманні для них функції, на вчителів та на адміністрацію – це, умовно кажучи, визначатися, що таке освітні та медичні потреби. Це мати відповідальність щодо того, щоб ці телефони в дітей

взяти або якось їх зберігати. Це може бути використано недобросовісними адміністраціями школи з точки зору невиконання вчителями їхніх обов'язків. А обов'язок вчителя – це в першу чергу вчити, а не бути камерою зберігання для гаджетів дітей.

Виходячи з цього, враховуючи позицію стейкхолдерів і з повагою ставлячись до законодавчої ініціативи нашого колеги та його виборців, які наполягали на цій ініціативі, ми підкомітетом рекомендували комітету визначитись в сенсі того, щоб направити цей законопроект на доопрацювання суб'єкту законодавчої ініціативи. Власне це і пропонується. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергію Валерійовичу.

Наталіє Романівно, будь ласка, вам слово.

ППА Н.Р. Так. Доброго дня всім. Щодо законопроекту, пане Сергію, тут один з небагатьох випадків, коли я з вами не згодна, бо дослідження говорить про протилежне, що телефон якраз приводить більше до розсіювання уваги під час освітнього процесу і зокрема на уроках. Але я згодна про те, що визначення про медичні потреби чи освітні, воно насправді є дуже розмите.

Тому моя позиція, що ми би мали цей законопроект відправити на доопрацювання. Але враховуючи практику багатьох країн – це є і Данія, і Швеція, Австралія, Франція розробляє і Фінляндія – у цих початкових школах там гаджети заборонені повністю, адже доведено що людина краще вчиться від людини, а не від гаджета, а особливо це характерно для молодшої школи, для середньої школи елементи використання гаджетів загалом на уроках більше.

І також я не погоджуюсь, що телефон це елемент безпеки. Елемент безпеки це, крім того, щоб нейтралізувати росіян і виграти цю війну, це довіра до вчителя і здорові стосунки вчителя, учнів-дитини. І якщо ми говоримо тут про телефон, телефон не дає безпеки, мама не буде кричати дитині по телефону «біжи» чи що роби. Під час якби тривоги телефони можна повертати, то так, 2023 року місто Львів саме ініціювало і прийняло рекомендації про те, що кожна школа, кожен вчитель може сам визначати про те, чи дозволяти дитині використовувати телефон чи ні на уроці, адже особливо коли телефон не є засобом для навчання в той момент.

Тому моя позиція, крім отих рекомендацій, які я ще теж прокоментую, вірніше те, що ми Міністерство освіти зобов'язуємо зробити, я вважаю, що би ми мали напрацювати разом комітетом законопроект і, наприклад, визначити, що в статуті кожної школи мають бути правила щодо використання телефонів і гаджетів. Тобто це може бути насправді для кожної школи різна ситуація: хтось може телефони зберігати в коробках, хтось використовує також, наприклад, підручники онлайн, а не лише паперові, бо, наприклад, немає місця, де зберігати паперові підручники. Тобто дати можливість в принципі школам, зобов'язання і можливість подумати над тим, а як саме гаджети мають у них використовуватися в школі.

Я скажу як мама двох дітей, один у мене закінчив 3 клас, другий 11 клас, один закінчив Львівський фізмат ліцей, другий – Школу вільних та небайдужих 3 клас. Там і там гаджети на уроках взагалі не використовуються, навіть на перервах у «вільних та небайдужих» не використовуються, там телефон здається при вході в школу і забирається при виході зі школи. І, чесно скажу, мені достатньо, коли вчитель пише «діти в укритті», і у мене немає потреби дзвонити і перепитатися, чи він у той момент в укритті чи ні.

Але загалом я про те, що ця дискусія є дуже потрібною. У Британії, як ми знаємо, гаджетів в школах взагалі немає і навіть є зобов'язання, що з певної години батьки не мають давати гаджети дітям, щоб вони могли готуватися, відпочивати. Я навіть не говорю вже про цей рівень застосування використання гаджетів, але є в Німеччині схожа історія. І досліджень все більше з того приводу.

Тому я вважаю, що окрім того, що ми запропонували міністерству, а я нагадаю, як це звучить, бо ці питання є дуже важливими. Це про те, що ми просимо розробити єдину цифрову рамку використання цифрових пристроїв, розробити та впровадити освітній курс, модулі щодо гігієни і розробити методичні рекомендації з використання цифрових пристроїв в освітніх, в безпекових, в медичних та в інших обґрунтованих випадків. То власне хочу в черговий раз звернутись до міністерства, що я як секретар комітету буду, а я думаю, що ми зараз підтримаємо разом комітетом, бо в нас було попереднє обговорення, і я точно буду вам писати і питати про терміни, коли ви будете мати це готовим. Бо ці рекомендації дуже вже на часі.

І насправді пропозиція моя щодо того, щоб ми зобов'язали школи в своїх статутах прописати порядок використання гаджетів в освітньому процесі, теж буду ініціювати і наполягати. Тому з даним законопроектом я підтримую, що відправити його на доопрацювання, але загалом ми не можемо просто ховати як страуси голови в пісок і не вирішувати. А щодо педагогічних, маючи теж досвід педагогіки, вчителів, коли ми даємо їм правову підставу, чому вони звертаються до учня і до батьків, що, знаєте, в цьому освітньому процесі немає сенсу використовувати мобільний телефон, тому що ми зараз працюємо в зовсім інший спосіб, чи в момент тривоги ми дітям роздаємо телефони і ви можете бути з ними на прямому зв'язку. Бо я розумію, що є різні батьки з різним рівнем тривожності. І, зрештою, рано чи пізно війна закінчиться, нам мати треба готову правову рамку, яка захищає також і вчителів і батьків.

У мене дуже багато звернень, що з одної що з другої сторони, що від батьків що від вчителів про це, ну і практика Львова показує насправді, що воно є виправданим і воно впливає на результати. Це так чисто оглядово, але кажу, що і наукові дослідження, зокрема міжнародні наукові дослідження, можу пізніше пошукати і надати, які саме, бо я переглядала, обмеження використання гаджетів в освітньому процесі, особливо в початковій школі, приводить до кращої концентрації, піднімає рівень отого, що нам бракує по візії читання вдумливого, коли не просто читається, а і розуміється текст – і відповідно нам це треба змінювати. Тому, в принципі, я свої пропозиції сказала. Дякую вам.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Наталіє Романівно. Шановні колеги народні депутати, чи хтось ще хоче виступити з приводу цього законопроекту?

Якщо ні, пані Надія Лещик, будь ласка, Освітній омбудсмен.

ЛЕЩИК Н.В. Вітаю. Так, ми обговорювали це питання на засіданні підкомітету. Я хочу сказати, що дійсно гаджет впливає на якість освітнього процесу, і у нас проводились як закордонні дослідження, які свідчать, що гаджет впливає на освітній процес, на академічну успішність, водночас дослідження Міністерства культури свідчить, що діти перебувають за екраном від 6-ти до 8-ти годин на добу за відсутності контролю батьків. І тут я хочу сказати, це вже свідчить про залежність частини дітей від гаджетів, і який би не був цікавий урок,

а все ж таки залежність перемагає. Водночас є інша сторона: телефон дозволяє і дозволив зафіксувати факти порушення прав учасників освітнього процесу. І коли до нас надходять звернення, ми запитуємо, чи є аудіо і відео підтвердження – і саме от фіксація, оці файли є підтвердженням порушень правил і дозволяє довести питання наявності правопорушення, реагування Національної поліції, суд і так далі.

Водночас, що ж робити з телефонами? Ми вивчали питання от збирання цих телефонів в коробочки, опитували вчителів. Якщо телефони збираються в коробку вчителем, то відповідальність за нього несе вчитель. А я вважаю, що це також зайва відповідальність на вчителя за мобільні телефони дітей, особливо коли там звучить повітряна тривога. І тут має такий системний підхід інформування батьків щодо залежності дітей від гаджетів, можливо вироблення певних правил і, як варіант, те, що запропонували нормативно-правовий акт, який врегульовує це питання.

Тут ще питання відповідальності і ми можемо їх зазначити, а якщо цей законопроект стане законом, то це зміни до закону. То а яка відповідальність? Ми зможемо внести декларативну норму без відповідальності. Ну тут над цим необхідно міркувати. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Надіє.

Наталія Романівна, ви хочете продовжити? Чи це просто не опущена рука?

ППА Н.Р. Да, буквально коротенько сказати дві тези. Ні, ні, це не опущена, це знову піднята рука, дві коротенькі.

Перша, що насправді питання телефонів і коробочок, і відповідальності вчителів вирішується в деяких школах дуже просто – дитина просто тримає телефон у своєму наплічнику і відповідно на перерві, наприклад, його використовує і так далі. І все, вирішується питання з відповідальністю матеріальною і так далі, і так далі. Так, це основне питання.

Друга теза, якщо буде важлива, то я ще до неї повернуся. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Наталіє Романівно.

Шановні колеги, хто ще хоче виступити з приводу цього законопроекту?

Підсумовуючи, можна сказати, що об'єднує нас всіх розуміння, що є різні думки з цього приводу, і друге, що цей законопроект треба відправити на доопрацювання. І тут ми в цьому єдині, і це непогано.

Шановні колеги, якщо ніхто не хоче більше висловитися з приводу цього законопроекту, є пропозиція перейти до прийняття рішення.

Отже, перше, ставлю на голосування проєкт рішення комітету.

Перше, рекомендувати Верховній Раді України відповідно до частини третьої статті 93 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» включити проєкт Закону України «Про внесення змін до статті 53 Закону України «Про освіту» щодо зобов'язання здобувачів освіти не використовувати під час уроків телефони, планшети та смарт-годинники за винятком освітніх та/або медичних потреб» (реєстраційний номер 15105) до порядку денного п'ятнадцятої сесії дев'ятого скликання Верховної Ради України.

Друге, відповідно до пункту 3-го частини першої статті 114 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» проєкт Закону України (реєстраційний номер 15105) за результатами його розгляду в першому читанні повернути суб'єкту права законодавчої ініціативи на доопрацювання.

Друге, рекомендувати Міністерству освіти і науки України спільно із заінтересованими сторонами напрацювати комплексні підходи до врегулювання використання цифрових пристроїв під час освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

І доповідачем на пленарному засіданні Верховної Ради України з цього питання визначити заступника голови Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій народного депутата України Колебошина Сергія Валерійовича.

Хто – за, прошу проголосувати.

КОЛЮХ В.В. Колюх – за.

КОВАЛЬ О.В. Коваль – за.

ВОРОНОВ В.А. Воронов – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є.

Хто – утримався? Проти? Немає. Дякую, колеги. Рішення прийнято одногосно.

І у нас залишився останній пункт порядку денного – пункт «Різне». Чи є у нас сьогодні, шановні колеги, на порядку денному «Різне»?

Якщо немає, то щиро всім дякую за приділений час, за увагу всім запрошеним і виступаючим. Бажаю всім тихого спокійного дня.

До наступних зустрічей. На цьому засідання Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій вважається закритим.

До побачення. На все добре. До наступних зустрічей.